

Jonas Christensen

Jur.dr. i miljörett

Uppsala kommuns miljökontor

Förvaltningsjurist. Jonas.Christensen@mk.uppsala.se, 018- 27 43 12

Juridiska institutionen vid Uppsala universitet

Driver forskningsprojekt om kretsloppsregeln i MB 2:5 särskilt avseende enskilda avlopp. Jonas.Christensen@jur.uu.se, 018 -471 20 28

Reglering av avlopp - ren skitjuridik!

Eller:

Vilka rättsliga förutsättningar
finns det för avlopp i kretslopp?

AVLOPPSREGLERINGSFÖRE- LÄSNINGSUPPLÄGG! (36 BOKSTÄVER!)

- Vilka författningar kan påverka val av avloppssystem?
- Vilket förhållande har dessa författningar till varandra?
- Hur verkar dessa författningar?
 - Verka för kretslopp? (Tillstyra)
 - Verka mot kretslopp? (Frånstyra)
 - Neutral?

Avloppsregleringens tidsåldrar

- Den äldsta tiden; hälsorisker.
- Den gamla tiden; miljörisker.
- Nutiden; resursrisker.
- Framtiden (0).....(kör vi inte avloppsslam till Norrland....)
- Vilka olägenheter är i praktiken rättsligt relevanta idag?

Viktiga avlopps- författningar?

- Miljöbalken, MB.
- Plan- och bygglagen, PBL.
- Lag om allmänna vatten och avloppsanläggningar, VAL.
- Anläggningslagen, men den skall jag inte nämna mer om

■ Men vilken författning bestämmer?

Avloppspolicys

- **En policy är varken lag eller förordning!**
- Rättsliga beslut måste grundas på författningstext.
- En avloppspolicy kan dock vara en hjälp vid beslutsfattande, ett beslutsunderlag.
- Arbetet med en policy tvingar kommunen att tänka igenom situationen tidigt, kanske redan innan ärendet har aktualiserats.

Vilken författning bestämmer?

■ Huvudregler:

- A) Andra författningar gäller vid sidan av miljöbalken om inget annat sägs.
- B) Miljöbalkens regler skall vara en miniminivå.

■ Undantag finns:.....återkommer till dem

Miljöbalken och avlopp

■ <u>Enskilda avlopp</u>	■ <u>Allmänna avloppsanläggningar</u>
■ Målsättningsregeln 1:1	■ Målsättningsregeln 1:1
■ Kap. 2.	■ Kap. 2.
■ Kap. 9.	■ MKB i vissa fall
■ Tillståndstvång FMH	■ Kap 9+FMH tillstånd / anmälan för vissa avloppsanläggningar

Miljöbalken 1 kap. 1§.

1 kap.1 § Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken skall tillämpas så att

1. människors **hälsa** och **miljön** skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den **biologiska mångfalden** bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och

5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Copyright Jonas Christensen, Uppsala 2002

9

Miljöbalkens 2 kap

- Ger golvet som aldrig får underskridas, t.ex. beträffande
 - Omvänd bevisbörda, kunskapskrav.
 - Vad som får släppas ut.
 - Var det får släppas ut.
 - Typer av försiktighetsmått.
 - (kretsloppsregeln nämner jag senare)
- Sedan finns specialbestämmelser på annat håll i MB samt i förordningar....

Copyright Jonas Christensen, Uppsala 2002

10

Miljöbalkens 9 kap.

- 9:1; Utsläpp av avloppsvatten är MFV.
- 9:2; Vad är avloppsvatten?
- 9:7; Specialbestämmelse om utsläpp av avloppsvatten, ofta längre gående än 2 kap.

Specialbestämmelse om utsläpp av avloppsvatten

- **MB 9: 7 §** Avloppsvatten skall avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att **olägenhet för människors hälsa eller miljön** inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

Och då kan man ju fråga sig.....

"/.../ olägenhet för människors hälsa eller miljön /.../" i MB 9:7

- Hur gammal är denna regel?
- Vilken betydelse skall 1:1, 2st ha?
- Betyder det verkligen endast miljö- och hälsoaspekter,...
- ..eller inkluderar det kretsloppsfrågor oxå?
- Förarbetena är tysta.
- Analogi med MB 2 kap?

Kretsloppsregeln, MB 2:5

- Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas.

MB 2:1, 2st: "I detta kapitel avses med åtgärd en sådan åtgärd som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet."

**Hur förhåller sig denna till 9 kap, FMH, VAL samt PBL?
Samtliga dessa regler tillkom före MB och vissa ligger utanför.**

Avloppsrelevant reglering i PBL

- Portalparagrafen, 1:1
- Planer
- Bygglov

Förhållandet MB - PBL

- **Huvudregel:** Gäller vid sidan av varandra.
- **Ett undantag:** MB 16:4. Tillstånd får inte meddelas i strid mot områdesbestämmelser eller detaljplan. Mindre avvikelser får dock göras om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.
 - | Gäller inte endast under genomförandetiden.
 - | Gäller även kommuns tillstånd till enskilt avlopp.

PBL:s portalparagraf

- **1kap. 1 §** Denna lag innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. **Bestämmelserna syftar till** att med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och **en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.**

Grundläggande regler för planläggning enligt PBL

- **2:2 §** Planläggning skall, med beaktande av natur- och kulturvärden, främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar. Även en från social synpunkt god livsmiljö, **goda miljöförhållanden i övrigt samt en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och med energi och råvaror skall främjas.** Hänsyn skall tas till förhållandena i angränsande kommuner. Planläggning får inte medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken överträds.

Grundläggande bestämmelse för bebyggelselokalisering

- **2:3 §** Bebyggelse skall lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till 1. de boendes och övrigas hälsa, 2. jord-, berg- och vattenförhållandena,
3. möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning och avlopp samt annan samhällsservice, 4. möjligheterna att förebygga vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar.
Bebyggelse och anläggningar som för sin funktion kräver tillförsel av energi skall lokaliseras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen.

Vad tjänar det till att styra genom....

- **Översiktsplan**, PBL 4 kap.
 - Inte rättsligt bindande, men varför inte...
- **Detaljplan**, PBL 5 kap.
 - Rättsligt bindande, med dessa kan man nog åstadkomma lite.... om man vill...
- **Områdesbestämmelser**, PBL 5 kap.
 - Rättsligt bindande, också med dessa kan man nog åstadkomma lite... om man vill...

PBL 5 kap 7§ 4p

Byggnaders placering, utformning, utförande..

- Energihushållande placering, utformning.
- Snålspolande toaletter.
- Lokalt omhändertagande av dagvatten.
- "Förbjuda" vissa avloppslösningar.
- Bereda vägen för andra avloppslösningar.
- Förhindra byggmaterial som kan förorena avloppsvatten.
- Styr även icke lovpliktiga åtgärder

Bygglov

- Grundas på detaljplan eller områdesbestämmelser om dessa finns.
- Grundas på PBL:s inledande kap. om planer inte finns.

Men VA-lagen då?

- Huvudmannen avgör teknisk lösning.
- Vad betyder "att behovet inte kan med större fördel tillgodoses på annat sätt än genom anläggningen"? (VAL 9§)
- Vilket behov: -att skapa kretslopp?
- Vilken tidsålder tillhör det begreppet?
- Ekonomiska förutsättningar

VA-lagen underlättar ju inte direkt kretsloppskraven

- Den är ju inte direkt skapad för att ordna kretslopp, typ.
- Den välvillige huvudmannen kan bereda plats för andra lösningar, om han vill.
- Den illvillige huvudmannen kan förhindra andra lösningar.
- Men VAL får ju inte strida mot detaljplan..
- Dessutom gäller MB fullt ut vid sidan av VAL.

Förhållandet Va-lag - PBL

- 12§ En allmän va-anläggning får inte inrättas i strid mot detaljplan, områdesbestämmelser eller andra bestämmelser för markens bebyggande eller så att ändamålsenlig bebyggelse eller lämplig planläggning försvåras. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Förhållandet MB - VA-lag

- MB gäller fullt ut vid anläggande och drift av en VA-anläggning.

■ Och det kan man ju fundera över vilka konsekvenser det kan få!

Ny VAL-utredning

- Jörgen Qviström
- "En annan utgångspunkt för utredningen är att va-lagen i framtiden bör tillgodose såväl hälsoskyddet som miljöhänsyn och resurshushållning."
- Skall redovisas senast 2004-06-01